

Bijen- en vlindertuin in Buurttuin

Naam	Beschrijving	Foto
Hoge planten (hoger dan 100cm)		
Rhamnus frangula Sporkehout	plant uit de wegedoornfamilie is een bladverliezende, meestal meerstammige struik van 3-6, bij uitzondering 7 m hoog, maar soms een kleine boom met een stamdiameter tot 20 cm, bloeit tussen april en september. De schors is donker paarsbruin, met heldergeel hout dat zichtbaar wordt als de bast wordt verwijderd. De scheuten zijn donkerbruin, de jonge bladeren zijn karakteristiek goudbruin. De bladeren zijn eirond, 3-7 (-11) cm lang en 2½-4 (-6) cm breed, met een toepgespitste top, een gawe rand, een wigvormige voet, en een bladsteel van 8-15 mm lang. De 6-10 paren van prominent gegroefde nerven zijn aan de onderkant licht donzig behaard, verspreid langs de stengels. De bloemen zijn klein, 3-5 mm in diameter, stervormig met vijf groenwitte spitsdriehoekige bloemblaadjes, tweeslachtig, en staan met 2-10 samen in de bladoksels. De vrucht van 6-10 mm in diameter, die rijpt van groen via rood tot donkerpaars of zwart, waarbij opvalt dat in de late zomer aan dezelfde tak alle kleuren bes tegelijk voorkomen.	

Prunus spinosa
Sleedoorn

2-6 m hoge struik uit de rozenfamilie. De soort komt van nature voor in de Benelux, waar de plant vooral langs bosranden voorkomt. Het hout is zeer hard. De opvallende bloei is er voordat er bladeren zijn, van maart tot april en de bestuiving vindt plaats door insecten, met name door de honingbij.

De vruchtzetting is vanaf augustus. De sleepruimen zijn zeer wrang en worden pas lekker als de vorst eroverheen geweest is. De vruchten worden wel verwerkt in jam, vruchtenmoes, vruchtensap, likeur, vruchtenwijn en brandewijn, bijvoorbeeld slivovitsj. De plant vermeerderd zich door zaden en door wortelopslag. De sleedoorn is door zijn doorns redelijk beschermd tegen de vraat van grote grazers. Wanneer hij eenmaal aangeslagen is, neemt hij meer en meer ruimte in.

Lythrum salicaria
Grote Kattenstaart

0,60-1,20 m lange, rechtopgaande, kantige stengels met vertakkingen. De 3-8 cm lange, lancetvormige tot eironde bladeren staan met twee of drie kruisgewijs tegenover elkaar, maar aan de top verspreid. De plant groeit in pollen met wortels tot een meter diep. De 1-1,6 cm grote bloemen groeien in schijnkransen uit de oksels van de bovenste bladen, elk heeft vier tot meestal zes kroonbladen en twaalf meeldraden. De paarsrode bloemen zijn gerangschikt in een tot 35 cm lange schijnaar. De bloeiperiode loopt van juni tot september.

De plant is zeer algemeen en te vinden op zonnige tot half beschaduwde plaatsen op natte, matig voedselrijke tot voedselrijke, zwak zure tot kalkrijke gronden langs sloten, greppels, kanalen, meren, poelen, beken, en rivieren. De grote kattenstaart is waardplant voor de kattenstaartdikpootbij. Het boomblauwtje gebruikt onder meer de grote kattenstaart voor haar tweede generatie eitjes. De plant is nectarplant voor de grote vuurvinder.

Tanacetum vulgare
Boerenwormkruid

vaste plant, met een kantige donkerbruin gekleurde stengel, kan 60–120 cm lang worden en bloeit met platte schermen, die uit tientallen bloemhoofdjes (met alleen buisbloemen) bestaan. Ze staan in schijnschermen zeer dicht opeen en geven het scherm de stevigheid als van een kussentje.

De hoofdbloei valt in de periode juni tot en met augustus en de nabloei tot aan de herfst. De bladeren zijn afgebroken geveerd met naar de top van het blad veerdelig en de blaadjes veerspletig en bezet met klierharen, deze geven de wat sterke kamferachtige geur, die zich bij aanraking verspreidt. Boerenwormkruid wordt tot de kompasplanten gerekend, omdat de bladeren in het volle zonlicht zich ongeveer plat op het zuiden richten.

De vrucht is een 2 mm lang nootje.

De plant komt veel voor op ruderaal terreinen met droge zandige grond en langs wegen.

Op boerenwormkruid komen spanrupsen (bijvoorbeeld smaragdsparter, *Thetidia smaragdaria*) en rupsen van uiltjes voor. Ook voor de microvlinders *Coleophora tanacetii*, *Coleophora trochilella*, *Depressaria emeritella*, *Dichrorampha flavidorsana*, *Dichrorampha petiverella*, *Gillmeria ochrodactyla*, *Isophrictis striatella* en de boerenwormkruidblindwants is het de waardplant.

De solitaire bijen *Colletes daviesanus*, grasbij, *Halictus quadricinctus*, koolzwarte zandbij, pluimvoetbij en tronkenbij vliegen op deze plant.

Urtica dioica
Grote brandnetel

vaste plant, die 30–250 cm hoog wordt. De bladeren hebben een gezaagde bladrand. De bladeren en de stengels hebben brandharen. De stengel is vierkantig en evenals de bladeren met brandharen bezet, op de plant komen zowel gewone haren als brandharen voor. De bloemen zijn klein en groenachtig met vier of vijf meeldraden. De bloei is van juni tot de herfst. De grote brandnetel heeft ronde, kruipende gele wortelstokken, rizomen. Is waardplant van veel soorten vlinders: er komen ongeveer 50 vlindersoorten op voor, waaronder atalanta, brandnetelmot, brandnetelmotje en distelvlinder. De atalanta, dagpauwoog, kleine vos, gehakkelde aurelia, enkele uiltjes en het landkaartje leven alleen van de grote brandnetel. De rupsen van de kleine vos leven op de grote brandnetel.

Scrophularia nodosa
Knopig helmkruid

De bloemen zijn roodbruin en lokken wespen. De kroonbuis is groengeel, bolvormig en heeft vijf stompe lippen waarvan de twee bovenste iets langer zijn dan de rest. De kelk is vijftandig. Heeft een smalle bloeiwijze van bijschirmen, die bloeien van juni tot september. De stengel is vierkantig. De bladeren zijn eirond tot langwerpige-eirond, ze hebben een hart- of wigvormige voet en zijn 6-13 cm lang. De bladranden zijn gezaagd. Soms heeft de gehele plant een donkerbruinrode kleur, heeft een eivormige doosvrucht.

Het knopig helmkruid is waardplant voor *Eupithecia satyrata*, *Perizoma didymatum*, *Shargacucullia gozmanyi*, *Shargacucullia prenanthis*, *Shargacucullia scrophulariae*, *Shargacucullia scrophulariphila*, *Cionus scrophulariae*, *Cionus tuberculosus* en de bladwesp *Tenthredo scrophulariae*.

Echinacea purpurea
Rode zonnehoed

vaste plant uit Noord-Amerika. Op een plek in de zon wordt de plant 70 tot 120 cm hoog en vormt wortelstokken. Het blad is licht behaard. De onderste bladeren zijn eirond. De rode zonnehoed bloeit in juli en augustus met ongeveer 10 cm grote bloemen, die een roestbruin bloemhoofd en een stralenkrans van purperkleurige lintbloemen hebben. De vrucht is een nootje. De plant heeft een vochthoudende, voedselrijke, zavel- of kleigrond nodig. De bloemen trekken ook heel veel vlinders, bijen en hommels!

Rosa rubiginosa
Egelantier

is een van nature in de Benelux voorkomende roos. De soort komt van nature voor in Europa, de Kaukasus en Noordwest-Afrika en is van daaruit verder verspreid naar Australië, Nieuw-Zeeland, Noord- en Zuid-Amerika en mogelijk ook naar Zuid-Afrika. De egelantier staat op de Nederlandse Rode lijst van planten als algemeen voorkomend en stabiel of toegenomen. De recht opgaande, gedrongen struik wordt 1,5 - 2,5 m hoog. De niet met klieren bezette takken zijn al of niet gestekeld. De takken kunnen stevige, hakig tot sikkelvormig gebogen stekels met een brede basis hebben of hakige en naaldvormige stekels op dezelfde tak hebben. De onevengeveerde bladeren zijn 5- of 7-tallig. De elliptische, 1 - 2,5 cm lange en 1 - 1,5 cm brede blaadjes hebben een afgeronde bladvoet en een kort toegespitste bladtop. De bovenzijde van de blaadjes is niet of licht behaard en klierloos, terwijl de onderzijde behaard en dicht bezet is met kleverige, bij wrijven naar Granny Smith appels of wijn geurende, kort gesteelde rode of roodbruine klieren. De steunblaadjes, bladsteel en bladspil hebben ook kort gesteelde klieren. Bloeit van juni tot in juli. De 3 - 4 cm grote bloemen zijn rozerood tot rood en hebben een witte nagel. Ze staan met 1 - 3 bij elkaar. De met klieren bezette bloemsteel is 1 - 1,5 cm lang. De sterk beklierde, veerspletige kelkbladen zijn na de bloei steil opgericht en blijven voor een deel tot in de winter aanwezig. De vruchtbeginsels zijn ingesloten in een holle, flesvormige bloembodem. De wollig behaarde stijlen staan vrij. De bloemen worden door insecten bestoven. De rode, eironde, 1,5 - 2,5 cm lange en 1 - 1,5 cm brede, al of niet met klieren bezette rozenbottels zijn vlezige bloembodems met daarin de nootjesachtige vruchten. De klieren zijn indien aanwezig gesteelde. De met klieren bezette rozenbottelsteel is 1 - 1,5 cm lang en korter dan de rozenbottel. Het stijlkanaal is 1,2 - 2,5 mm groot.

Eupatorium cannabinum
Koninginnekruid
Leverkruid

Er vormen zich roze bloemhoofdjes van vijf of zes buisbloemen (soms wit). Het omwindsel heeft purperen topjes. De plant bloeit als schermvormige pluim van bloemhoofdjes. De bloeitijd is van juli tot september. De bladeren zijn tegenoverstaand. De onderste bladeren zijn omgekeerd-lancetvormig en gesteeld; de bovenste bladeren zijn drielidig, lancetvormig, ongesteeld en grof gezaagd. Koninginnekruid draagt een zwart nootje dat voorzien is van een pappus. De bloem produceert veel nectar en wordt door vlinders en bijen druk bezocht. Een thee van koninginnekruide werd vroeger gebruikt tegen verkoudheid en als laxermiddel. In grote hoeveelheden tast hij de lever aan en kan leverkanker veroorzaken. Oorspronkelijk werd deze plant leverkruid genoemd.

Anthriscus sylvestris
Fluitenkruid

plant uit de schermbloemenfamilie. De soort komt in Nederland en Vlaanderen algemeen voor, in het bijzonder op plaatsen die met gras begroeid zijn. De plant komt veelal talrijk voor in wegbermen die hierdoor wit gekleurd worden. De schermen zijn samengesteld uit witte bloempjes die tamelijk vroeg bloeien. De stengels zijn hol en gegroefd en vaak roodbewaasd. De plant is behaard en kan 1,5 m hoog worden. De bloem is wit en heeft een doorsnede van 3–4 mm. Elk bloempje heeft een omwindseltje en vijf kroonblaadjes. Er zijn per bloempje één groot, twee kleinere en twee kleine kroonblaadjes. De bloemen vormen samengestelde schermen met acht tot vijftien schermstralen. De bloeiperiode loopt van april tot juni. De bladeren zijn twee- tot drievoudig geveerd; de onderzijde is zachtbehaard. Heeft donkerbruine, cilindervormige splitvruchten met een geribde snavel.

Het dankt zijn naam aan het feit dat van de stengel fluitjes gemaakt kunnen worden. Om een fluit te maken moet bij een holle fluitenkruidpijp, met onderaan een dichte knoop, ongeveer halverwege een snee overlangs gemaakt worden. De plant werd door Jac. P. Thijssse ook wel 'Hollands kant' genoemd. Dit omdat de bloemen fijn van vorm zijn

Rubus idaeus
Framboos

plant uit de rozenfamilie (Rosaceae). De soort behoort evenals de gewone braam (*Rubus fruticosus*) tot het geslacht *Rubus*. Tot dit geslacht behoren meer dan zeshonderd soorten.

In heel Europa van nature voorkomende plant, die op open plaatsen in het bos en langs bosranden voorkomt en is als voedsel al sinds de vroegste tijden in gebruik. De teelt gaat terug tot de Middeleeuwen.

De plant is een heester waarvan de stengels tot 2 meter lang kunnen worden. Elk jaar worden nieuwe stengels uit wortelopslag gevormd. Bij de zomerframboos dragen alleen de tweejarige stengels vrucht, waarna deze afsterven. Bij de herfstframboos dragen daarentegen de toppen van de eenjarige scheuten de vruchten. De framboos bestaat uit vele vruchtjes en is een verzamelsteenvrucht. In tegenstelling tot de braam laat de framboos makkelijk los van de bloembodem.

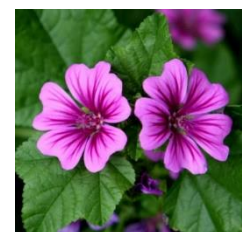

Malva
Kaasjeskruid

een geslacht van kruidachtige planten uit de kaasjeskruidfamilie (Malvaceae). Het geslacht is met dertig soorten wijdverspreid over gematigde, subtropische en tropische gebieden van Afrika en Eurazië.

Verschillende soorten worden toegepast als tuinplant, bijvoorbeeld groot kaasjeskruid (*Malva sylvestris*) met meerdere cultivars en dessertbladen (*Malva verticillata*). Andere worden beschouwd als onkruid, met name in Noord- en Zuid-Amerika, waar ze niet van nature voorkomen. Ze gedragen zich daar als invasieve soort, dat wil zeggen dat de planten zich zo succesvol vestigen dat de lokale biodiversiteit bedreigd wordt.

De vrucht is een splitvrucht. Kaasjeskruid wordt zo genoemd omdat de vrucht met aaneensluitende zaden de vorm heeft van een plat rond kaasje.

Buddleja davidii
Vlinderstruik

De bloemkleur is rozerood en de bloeitijd is van juni tot en met september. De bladeren zijn donkergroen. De volwassen hoogte van deze middelgrote heester is ca. 250 cm. Verdraagt een temperatuur tot -20 gr. C. Heeft een opvallende bloeiwijze. Te gebruiken zonder specifieke eisen aan hun standplaats. Met een grote sierwaarde, vooral bv. als accentplant in het openbaar groen en in de tuin vanwege de mooie vorm, de bloeiwijze of de bladkleur. Deze plant wenst een

matig voedselrijke, droge tot vochthoudende, zandige bodem. Heeft een voorkeur voor neutrale tot basische grond (ph = 7 - 9). Zonnig, verlangt een plekje in de zon en verdraagt zomerse warmte redelijk, mits de standplaats voldoende vochthoudend is. Kan bij nachtvorst in april-mei schade oplopen.

Foeniculum vulgare
Venkel

plant uit de schermbloemenfamilie (Apiaceae). Het is een naar anijs smakende plant waarvan de draadvormige vertakkingen van de bladeren als kruid en de zaden als specerij gebruikt worden. Bij bladvenkel ontbreekt de knol. De venkelplant kan tot boven manshoogte groeien.

De zaden staan al eeuwenlang bekend als geneeskrachtig. Ze worden op verschillende manieren toegediend. De krachtigste vorm daarvan is de venkelolie, die uit de zaden wordt geperst. Een andere mogelijkheid is het trekken van extracten (bereid als thee) uit de zaden. Bij hoge doseringen kunnen volgens het Voedingscentrum hallucinaties optreden en bij regelmatig gebruik kan leverschade ontstaan of mogelijk kanker.

Venkelzaad kan onder meer helpen bij darmproblemen en menstruatiestoornissen. Ook wordt het gebruikt om borstvoeding te stimuleren, aangezien de etherische olie die van de zaden wordt gemaakt een grote hoeveelheid anethol (een fyto-oestrogeen) bevat.[1] Een bewezen mechanisme hiervoor ontbreekt nog of is omstreden. Het Voedingscentrum en de gezamenlijke Nederlandse verloskundigen raden het gebruik van venkel(-thee) af voor vrouwen die borstvoeding geven.

Venkel is oorspronkelijk afkomstig uit Azië en het Middellandse Zeegebied en werd via middeleeuwse handelsroutes naar de rest van Europa vervoerd.

Kauwen op venkelzaad onderdrukt het hongergevoel. In vroeger tijden kauwden gelovigen die nuchter ter kerke gingen soms venkelzaad tijdens de kerkdienst.

Salvia sclarea
Scharlei
Muskaatsalie

tweejarige plant uit de lipbloemenfamilie (Labiatae oftewel Lamiaceae). Het is een behaarde kruidachtige plant die inheems is in Zuid-Europa en Zuidwest-Azië. In Nederland en België wordt de plant gekweekt als tuinplant. De plant verspreidt een sterke muskusachtige geur die zowel als zweetachtig als hooiachtig omschreven wordt. De complexe geur wordt voornamelijk veroorzaakt door het terpeen sclareol.

De tweejarige winterharde plant ontwikkelt in het eerste jaar een bladrozet met brede eironde groengrijze bladeren, die een lengte van maximaal 20 cm hebben. In het tweede jaar groeit hieruit een bloeistengel van 50-110 cm. De stengelbladen zijn kleiner dan de rozetbladen en tegenoverstaand geplaatst. De lipbloemen staan in schijnkransen rond de stengel en zijn 20-28 millimeter lang. De bloemen zijn lichtblauw, roze of lila en gaan vergezeld van grotere schutbladen. Deze kunnen variëren van wit tot wijnrood of lila. Scharlei bloeit in juni en juli.

De etherische olie die uit scharlei gewonnen kan worden, wordt gebruikt in de parfumindustrie. De bladeren worden als aroma toegevoegd aan allerhande voedingsmiddelen.

Dipsacus sylvestris
Grote kaardenbol

komt oorspronkelijk uit Noord-Afrika (Maghreb), Voor-Azië en Europa, maar komt tegenwoordig overal in de gematigde streken voor. In Nederland is de plant vanaf 1 januari 2017 niet meer wettelijk beschermd.

De plant is tweejarig en kan 70–250 cm hoog worden. De bladeren zijn twee aan twee tegenoverstaand en de vergrote bladvoet werkt als opvangbakje voor water.

De lila bloempjes zijn klein en ongesteeld en staan bij elkaar op een hoge ineengedrongen tros (hoofdje). Ze hebben een 5–9 cm lange gemeenschappelijke 'kelk' (het omwindsel). Elk bloempje heeft naast een eigen vergroeidbladig omwindseltje ook nog een kelk van stijve haren. Een bloempje heeft vier meeldraden, één stamper en een onderstandig vruchtbeginsel met één zaadknop. De bloei begint vanuit het midden van de bloeiwijze en bloeit tegelijk naar boven en beneden. Hierdoor zijn twee bloeiende ringen te zien. De kaardebol produceert veel nectar en trekt daarom veel insecten zoals solitaire bijen en hommels. De zaden vormen een voedselbron voor zaadetende vogels, zoals putters.

Middelhoge planten (rond 50cm)

Agrimonia
eupatoria
Agrimonia

40–100 cm hoge, donkergroene plant met een behaarde, weinig vertakte bloemstengel, talrijke verspreid staande, gedeelde bladeren en lange, slanke aarvormige bloeiwijzen. De aren zijn dicht bezet met gele bloemen. De bloemen openen zich het eerst onderaan de aar en naarmate het bloeiseizoen vordert, gaan ook de hogere bloemen open. Zodra de bloemen uitgebloeid zijn, verlengen de aren zich zodat de schijnvruchten ver uit elkaar komen te staan. De gewone agrimonie is een hemikryptofyt, een meerjarige plant overwintert met een knop boven de grond, omgeven door een bladrozet. De gewone agrimonie is ruim voorzien van bladeren, variërend in grootte van bijna 20 cm onderaan tot slechts 10 cm bovenaan. De bladeren zijn afgebroken geveerd; grote paren zijblaadjes worden afgewisseld met kleinere. De lagere bladeren hebben het meeste blaadjes, naar boven toe worden ze eenvoudiger. De blaadjes zijn elliptisch, de bladrand ervan gezaagd. De blaadjes zijn bezet met lange haren en kunnen aan de onderzijde klieren dragen.

Succisa pratensis
Blauwe knoop

wordt 30-90 cm hoog en vormt een bladrozet. De onderste bladeren zijn lang- of lancetvormig en de bovenste stengelbladeren lancetvormig. De blauwe knoop bloeit van juli tot september met 4-7 mm grote blauwe bloemen. Er komen echter ook gele exemplaren voor en soms zelfs geelachtig witte of roodachtige. De bloemhoofdjes zijn bij het begin van de bloei half bolvormig en worden later bolvormig. Het bijzondere omwindsel (buitenkelk) is ruw behaard en heeft vier eironde stekelpuntige tanden. Aan de kelk zitten vijf borstels.

*Symphytum
officinale*
Smeerwortel

vaste plant uit de ruwbladigenfamilie (Boraginaceae), in België en Nederland een algemeen voorkomende plant in ruigtes, bermen, op dijken en bij slootkanten. Dit geldt voor geheel Europa met uitzondering van het hooggebergte. De plant is in Noord-Amerika ingevoerd en verwilderd.

De plant wordt 40–100 cm hoog met van mei tot augustus witte, roze of paarse, dicht opeen in een hangende tros gegroepeerde bloemen. De bloemen zijn klokvormig, 2–4 cm groot. De kelkbladen zijn spits, en 1/3 van de buisvormige, vergroeide kroonbladen.

Zowel de stengel als de lancetvormige bladeren zijn ruwbehaard. Het wortelblad is het grootst, dit kan 25 cm lang zijn. De hogere bladeren zijn gevleugeld langs de stengel, dat wil zeggen: het blad loopt door langs de stengel tot het vorige blad. De bladeren zijn aan de onderzijde geaderd.

De ronde, holle stengels zijn vertakt. De wortel is van buiten zwart, van binnen wit. Geweekt in water levert goede gier (1 op 10).

Centaurea jacea
Knoopkruid

kruidachtige plant uit de composietenfamilie.

In Nederland (met uitzondering van Drenthe) en Vlaanderen is het een algemene plant van bermen en andere ruderaal plaatsen.

De overblijvende plant wordt 30–70 cm hoog. De bovenste bladeren zijn ongedeeld en staan afwisselend langs de stengel. De onderste bladeren zijn meestal bochtig tot veerspletig.

De bloemhoofdjes zijn 2–4 cm breed. Ze bestaan uit roze tot roodpaarse buisbloemen. De randbloemen hiervan zijn vergroot en steriel. Door het vergroten en het opzij staan lijken ze op lintbloemen. De omwindselbladen in de bovenste helft hebben een afgescheiden, gestekeld aanhangsel. De bloeiperiode loopt van juni tot in de herfst.

Lunaria rediviva
Vaste judaspenning
Maanviool

vaste plant uit de kruisbloemenfamilie (Brassicaceae). De plant komt in een groot deel van Europa in het wild voor in vochtige bossen en op leemhoudende gronden. Hij is in Nederland en Vlaanderen zeldzaam en wordt er als adventief beschouwd. De plant wordt 0,5-1 m hoog. De gesteelde bladeren zijn hartvormig met een gezaagde rand. De lilakleurige tot witte bloemen zijn 2,5-3 cm groot en verspreiden een zeer sterke, aangename geur, vooral in de schemering en 's nachts. Vandaar ook de volksnaam maanviool. De bloemen zijn gegroepeerd aan de top van de rechtopstaande stengel. De bloeitijd loopt van april tot juni.

De hauwtjes zijn in tegenstelling tot de tuinjudaspenning (*Lunaria annua*) langwerpig. De vruchten zijn plat, langwerpig en ongeveer 2,5 cm breed en 8 cm lang. De plant heeft een voorkeur voor zonnige tot licht beschaduwde standplaatsen.

Persicaria amplexicaulis
Perzikkruid
Adderwortel

hoog opgaande, bladverliezende duizendknoop of adderwortel. De bladeren zijn tot 15 cm lang, elliptisch tot lancetvormig, middengroen tot donkergroen. Bloeit van eind juli tot diep in oktober, met elegante, donkerrode bloemaren. Houdt van een standplaats in volle zon of halfschaduw, is ph flexibel, droogtetolerant, maar groeit het snelst in een goed doorlaatbare, vochtige bodem. Deze bergplant doet het goed als borderplant, kustplant en in de halfschaduw tuin. De plant is zeer goed winterhard, verdraagt zeewind en luchtvervuiling, lokt veel vlinders, bijen en andere insecten en heeft weinig of geen last van ziektes en ongedierte. Een mooie borderplant voor de nazomer. De bloei van valt in de maanden juli-september, wordt 100-120 cm hoog. staat het liefst op een zonnige plek maar ook lichte schaduw wordt door *Persicaria amplexicaulis* verdragen.

Achillea millefolium
Duizendblad

plant uit de composietenfamilie. De soort aanduiding *millefolium* verwijst naar het dubbel veerdelige blad, waardoor het lijkt of het uit zeer veel kleine blaadjes bestaat. De geslachtsnaam is afgeleid van Achilles, die duizendblad met zijn legers meenam voor de behandeling van krijgswonden.

De plant komt voor op voedselrijke, verstoorde grond en op braakliggende terreinen. De plant kan goed tegen droogte. De plant komt algemeen voor in Europa en Noord-Amerika en heeft een kenmerkende geur. De plant wordt 15–50 cm hoog en vormt ondergronds wortelstokken voor vegetatieve verspreiding.

Het duizendblad bloeit van juni tot november met wit tot roze bloemen. De planten met roze bloemhoofdjes worden ook in de siertuin gebruikt. Soms komen planten met rode bloemen ook in het wild voor. De samengestelde bloeiwijze bestaat uit een schermvormige tros met bloemhoofdjes.

Papaver rhoea
Papaver
Klaproos

De papaver die in Nederland groeit, komt vooral voor op droge zanderige grond die kort geleden omgewoeld is, zoals op spoordijken of op opgespoten zandvlaktes. De zaden van de klaproos behouden onder de grond erg lang hun kiemkracht en ontkiemen als ze, soms na jaren, weer aan de oppervlakte komen. De klaproos is dan ook een echte pioniersplant. Klaproos heeft geen nectarklieren, maar levert hoogwaardig stuifmeel voor bijvoorbeeld de honingbijen. Klaprooszaad ontkiemt vooral wanneer de grond wordt verstoord. Daarom stonden op de slagvelden in Vlaanderen tijdens de Grote Oorlog hele velden klaprozen uitbundig in bloei, zoals het gedicht *In Flanders Fields* van John McCrae beschrijft.

Klaprozen zijn daardoor met name in het Verenigd Koninkrijk en andere landen van het Gemenebest van Naties het symbool van de Eerste Wereldoorlog geworden. In de iconografie is de klaproos het attribuut van Hypnos, de Griekse god van de slaap. De zaden van de klaproos worden vaak gebruikt in bepaalde (voornamelijk zoete) gerechten zoals de traditionele Poolse Makowiec-cake. Het zaad van de slaapbol wordt onder de naam maanzaad op broodjes gebruikt. Het sap van de klaproos werd vroeger gebruikt om Edammer kaas mee te kleuren.

Eruca vesicaria
Rucola
Zwaardherik

eenjarige plant in het Middellandse Zeegebied wordt al sinds de middeleeuwen geteeld, van nature op het noordelijk halfrond en in Zuid-Amerika. De plant wordt 10 centimeter tot 1 meter hoog. De gekweekte vorm heeft gaafrandige bladeren, terwijl ze bij de wilde vorm ingesneden zijn. Zwaardherik bloeit met vrijwel witte, purper geaderde bloemen. Wordt vroeg in het voorjaar tot vrij laat in de herfst gezaaid of in de winter in een kas of onder platglas. In de herfst gezaaide planten overleven in de volle grond milde winters. Het blad blijft eetbaar, maar wordt wel sterker van smaak. Na de winter komen de bloeistengels te voorschijn. De smaak is walnootachtig en enigszins bitter. Heeft een hoog vitamine C-gehalte, maar ook een hoog nitraatgehalte en moet daarom niet in grote hoeveelheden gegeten worden. De Aanvaardbare Dagelijkse Inname (ADI) van nitraat bedraagt 3,7 mg per kg lichaamsgewicht. De aanbevolen maximale nitraatinname voor iemand met een massa van 70 kg mag dus niet meer dan 260 mg per dag bedragen, wat al bij 47 gram rucola bereikt wordt.

Vicia cracca
Vogelwikke

plant uit de vlinderbloemenfamilie (Leguminosae oftewel Fabaceae). De plant heeft slappe stengels die zachtbehaard zijn. Ze zoeken door middel van ranken steun bij andere planten. De hoogte (of lengte) is maximaal twee meter. De vogelwikke kan gevonden worden op bouwland, grasland, langs wegen, dijken, in heggen en in kreupelhout. De plant wordt gekenmerkt door de veelbloemige trossen met soms wel dertig bloempjes. De bloem is paarsachtig violet en is 0,8-1,2 cm lang. Elke bloem bevindt zich op een kort steeltje en hangt. Ze hebben onregelmatige kelktanden, waarvan de bovenste bijzonder klein is. De plaat van de vlag is evenlang of langer dan de nagel en bij de bonte wikke is deze korter dan de nagel. De plant bloeit in een dichte tros van tien tot dertig bloempjes (soms zelfs meer). Ze zijn okselstandig en bloeien van juni tot augustus. Het blad is geveerd en bevat zes tot twintig paar deelblaadjes van 1-2,5 cm lang. Ze zijn langwerpig tot lijnvormig en lichtbehaard. De rank is vertakt en de langwerpige steunblaadjes zijn gaafrandig. De vrucht is een peul van 1 - 3 cm lang. Deze is bruin en onbehaard. De steel van de peul is korter dan de kelkbuis. Elke peul bevat twee tot zes, 3 - 4 mm grote zaadjes.

Lage planten (tot +/-30cm)

Allium
schoenoprasum
Bieslook

een vaste plant die afkomstig is uit Europa en Noord-Azië. De plant bloeit in juni en juli met blauw-roze-violette schermen. In België en Nederland komt nog wilde bieslook voor. Zorgt voor een voedselvoorraad onder de grond die de winter overleeft, zodat deze in de lente heel snel op kunnen komen en kunnen bloeien en zaad produceren. Iedere 'bol' vormt een nieuwe bol, maar dikwijls ook meerdere broedbollen aan de wortels. Dit is de ongeslachtelijke vorm van voortplanting. Bovendien is er ook geslachtelijke voortplanting, door zaadvorming. De plant is pollenvormend en heeft in de familie de kleinste bolletjes. Bieslook wordt bezocht door bijen.

Ajuga reptans
Kruipend zenegroen

groenblijvende, vaste plant, die behoort tot de lipbloemenfamilie (Lamiaceae). De plant wordt veel als bodembedekker in siertuinen toegepast. De plant komt van nature voor in Eurazië.

De plant wordt 5-40 cm hoog en vormt sterke wortelstokken. De plant heeft ook lange bebladerde uitlopers, die op de knopen kunnen wortelen. De vierkantige stengel is aan de voet kaal of weinig behaard. Verderop is de stengel met twee rijen of rondom zacht behaard.

Bloeit van april tot juni met circa 1,3 cm grote, blauwpaarse bloemen. Soms komen ook planten met roze of witte bloemen voor. De bloemen vormen een tamelijk losse schijnkrans. De bovenste schutbladen zijn korter dan de bloemen. De vrucht is een vierdelige splitvrucht. Op de zaden zit een mierenbroodje.

De plant is een nectarplant voor bijen en dagvlinders. Daarnaast is het de waardplant van de microvlinder Endothenia ustulana. De plant komt in Nederland in het wild algemeen voor langs de waterkant en in vochtige bossen.

Pulmonaria
Gevlekt longkruid

De botanische naam is afgeleid van het Latijnse pulmo (long). Men meende dat de tekening op de bladeren van het gevlekt longkruid op (zieke) menselijke longen leek. Volgens de zogenaamde signatuurleer werd de plant daarom als geneesmiddel bij longaandoeningen beschouwd. Die geneeskrachtige werking is echter niet bewezen. Blad van longkruid vermengd met lavas en smalle weegbree zou helpen tegen inwendige verslijmingen.

De Nederlandse naam is van de botanische naam afgeleid.

Waardplant voor de vlinders haartjeskokermot (*Coleophora pennella*), de smeewortelstelmtot (*Dialectica imperialella*) en de tijmvedermot (*Merrifieldia leucodactyla*). De bloemkleur is blauw en de bloeitijd is van ca. maart tot en met april. De bladeren zijn groen en ongeveer 15 cm. hoog. De volwassen hoogte van deze vaste plant is ca. 20 cm. Verdraagt een temperatuur tot -35 gr. C. De geadviseerde plantafstand is 30 cm. (8-11 st. per m².) Is ruim verkrijgbaar. Bosrandplant. Verlangt een licht beschaduwde plek nabij bomen en heesters. De bodem moet voedselrijk, doorlatend en vochthoudend zijn, al wordt een droge standplaats ook goed verdragen. Groeit bodembedekkend en laat zich goed combineren met andere planten.

© Can Stock Photo - csp5762348

Sedum telephium
Hemelsleutel

plant komt voor op vochtige, voedselrijke grond in bermen, onder struikgewas, in open loofbossen en op dijken. De plant komt van nature voor in Eurazië. Cultivars van de hemelsleutel worden in tuinen aangeplant.

De plant wordt 25-60 cm hoog en heeft dikke, eironde tot omgekeerd eirond-lancetvormige, zittende bladeren met een gekartelde tot getande bladrand. De plant heeft rechtopstaande, kale bloemstengels.

Hemelsleutel bloeit van juli tot september met paarsrode, soms roze of geelgroene bloemen. De deltavormige kelkbladen zijn ongeveer 1,5 mm groot. De meeldraden zijn iets korter dan de kroonbladen. De bloemen zitten in dichte tuilen.

Chamomilla
Kamille

Eenjarig plant uit de familie van de composieten een echte pioniersplant, bloeit tweemaal per jaar, het zaad komt op in september, de plant overwintert met een bladrozet, in het voorjaar schieten de stengels omhoog, ze zijn rechtopstaand en rijk vertakt, Echte Kamille wordt ongeveer 60 cm hoog, de bloemetjes zijn gesteeld en hebben zowel lint - als buisbloemen, de buisbloemen zijn heldergeel en de lintbloemen wit. De echte Kamille is verder te herkennen aan de zoete zuurtjesgeur.

De holle bloembodem verwijst naar gasvorming (lucht) of verkramping van het spijsverteringsstelsel. De gele kleur van de buisbloemen naar het hart, lever en gal. De witte lintbloemen staan voor harmonie, infecties en vrouwenkwalen. Het fijnvertakte blad ziet er kwetsbaar uit en zit in het voorjaar opgerold aan de stengel, ontrolt zich later als een varenblad, staat voor moederlijke zorg en geborgenheid. De aanwezige etherische olie werkt op het zenuwstelsel. Het is een typische zonneplant, die zich ook naar dit hemellichaam richt, ontvangt liefde, warmte en licht, geeft dit ook weer door aan de mens. in de nacht en bij regen zijn de bloemen gesloten (geborgenheid). Een uitstekend kinderkruid.

Allium fistulosum
var. giganteum
Stengelui
Grove Bieslook
Pijplook

in China en [Japan](#) een belangrijkere groente dan de [ui](#). In Japan zijn rassen gekweekt, die door hun lange schacht uiterlijk sterk op [prei](#) lijken. Grove bieslook wordt ook wel pijplook genoemd.

Het is een forse, winterharde vaste plant die jarenlang op dezelfde plek kan blijven staan. Het verdient aanbeveling om na 4 à 5 jaar tot nieuwe uitzaai over te gaan, om een fris en jong gewas te houden. Het dikke, pijlvormige blad en de grote, bolvormige witte bloeiwijzen zijn heel opvallend. Het blad heeft een lekkere, sterke uiensmaak. Zaaien: in de periode maart-augustus op regels of rijen. Houd tussen de rijen 30 cm ruimte. Ruim zaaien. Houd de grond goed vochtig. Liefst op een iets beschaduwde plek zaaien. In de rij uitdunnen (het teveel aan planten wegnemen), op 35 cm. Oogst: zo gauw het blad groot genoeg is, kan hiervan worden gesneden. Toepassing: vers in salades, meegekookt in soepen en sauzen, gebakken in tal van gerechten en schotels. Grove bieslook kan ook – met behoud van smaak – gedroogd worden.

Lamium purpureum
Paarse dovenetel

kleine, in West-Europa algemeen voorkomende dovenetel die behoort tot de lipbloemenfamilie (Lamiaceae).

De paarse dovenetel is een 10-30 cm hoge, een- of tweejarige plant die opvalt door de kleine, 1-2 cm grote roze tot paarse bloempjes. Ook de bovenste delen van de duidelijk vierkantige stengel kan paars kleuren. De plant kan bloeien van februari tot eind november.

De hogere stengelbladeren zijn langer dan breed, eirond of ruitvormig en staan in paren kruisgewijs tegenover elkaar. De bladeren zijn behaard. In tegenstelling tot de brandnetel veroorzaakt de dovenetel bij aanraking geen branderig gevoel. Sommige bloemen blijven gesloten, er is dan sprake van zelfbestuiving.

Ranunculus ficaria
Speenkruid

wordt tot 30 cm hoog en bloeit van maart tot mei. De hartvormige bladeren zitten aan het uiteinde van een lange bladsteel. De gele bloemen hebben acht tot twaalf kroonbladeren en drie groene kelkbladeren, een afwijking ten opzichte van de overige leden van de ranonkelfamilie. Bij slecht weer blijven de bloemen gesloten, bij zon spreidt de bloem zich wijd open. De planten vormen als het ware een "tapijt" dat vaak niet hoger is dan 10 cm. Na de bloei sterft het bovengrondse deel van de plant af, de ondergrondse knolletjes van enkele millimeters lengte blijven in leven voor het volgende jaar. bladeren van gewoon speenkruid bevatten veel vitamine C. Vroeger werd de plant dan ook gebruikt tegen scheurbuik. Ze werd ook veel verwerkt in salades. Belangrijk is dat de bladeren dan voor de bloei worden geplukt. Tijdens de bloei ontwikkelt de plant in de bladeren namelijk protoanemonine en saponine, giftige stoffen. De bladeren smaken dan bitter, en ze wordt dan ook door weidedieren gemeden.

Bij drogen wordt protoanemonine omgezet in een minder werkzame stof, anemonine, dat ook giftig is. In de Apennijnen en de Alpenlanden werd het plantesap vroeger gebruikt als pijlgif. De plant bevat ook etherische olie.

De wortel bevat anemonine, tannine en triterpeen-saponinen. Vroeger werd ze in- en uitwendig gebruikt bij aambeien. Inwendig gebruik is echter niet verantwoord.

Satureja montana
Bergbonenkruid

wintergroene vaste plant of halfheester met een bossige, stijf opgaande vorm en smalle, bijna lijnvormige, aromatische donkergroene bladeren. Winterbonenkruid bloeit van juli tot september met kleine paarse, lilawitte tot lilaroze bloempjes, later gevolgd door donkerbruine zaden. De plant houdt van een zonnige standplaats en een neutrale tot kalkrijke goed doorlaatbare, niet te vruchtbare grond. *Satureja montana* is goed winterhard, droogtetolerant, verdraagt zeewind en luchtvervuiling, heeft weinig of geen last van ziektes of ongedierte en lokt bijen en vlinders. Dit tuinkruid heeft ook tal van culinaire en medicinale toepassingen.

shutterstock.com • 741825388

Lavandula
Lavendel

is een geslacht van dwergstruiken (chamaefyten) uit de lipbloemenfamilie (Lamiaceae), een van de meest geliefde tuinplanten, het hele jaar door decoratief en heerlijk geurend. Het smalle, grijsgroene blad past prachtig bij de violetblauwe bloemen. Meestal wordt lavendel net zo toegepast in de tuin als de vaste planten, maar eigenlijk is het een struikje. Lavendel hoort bij de lipbloemenfamilie. Er bestaan zo'n 30 soorten, de meeste komen voor in het gebied rond de Middellandse Zee. De vrij kleine bloemen zitten in schijnaren, 5-8 cm lang, en zijn aantrekkelijk voor bijen. Het wintergroene, grijsgroen getinte blad is lancetvormig. Soorten van het geslacht vindt men in veel tuinen omwille van de paarse kleur en de geur van de bloemen. De dwergstruiken worden niet hoger dan een meter en niet breder dan een halve meter. De bloeiwijzen zijn eivormig en kunnen tot wel acht centimeter lang worden. Lavendelsoorten worden ook als sierplant gebruikt.

Festuca rubra
Rood zwenkgras

te herkennen aan de bijna priemvormige niet bloeiende spruiten. Deze lijken op het eerste oog rolrond, maar zijn op doorsnede V-vormig opgevouwen. De plan vormt door de wortelstokken uitgebreide matten waaruit ook bloeiende spruiten tevoorschijn komen. De bloeiende spruit heeft een openstaande pluim met de takken met aartjes schijn staand aan een kant van de as van de bloeiwijze. De kleur van de bloemen kan van groen tot rood en paars verlopen.

Tijdens de bloei staan de takken met de aartjes van loodrecht tot een hoek van 60 graden af van de as van de bloeiwijze. Wat dan opvalt, vooral als je de pluim heel voorzichtig rond draait tussen duim en wijsvinger, is dat de takken vrijwel allemaal aan één kant van de as van de bloeiwijze blijken te staan: ze zwenken naar één kant. Het onderste kelkkafje is eennervig en korter dan het bovenste driennervige kelkkafje.

De vele vegetatieve spruiten hebben borstelvormige bladeren, bijna rond opgerold, maar bij doorsnijden toch meer kantig en V-vormig. Deze borstelbladeren zijn niet breder dan een 1/2 mm.

Uit de wortelstokken komen ook bloeistengels tevoorschijn. Deze zijn rolrond en hebben knopen. De bladeren aan deze bloeistengels hebben een min of meer vlakke lijnvormige bladschijf, waarin de vouw nog zichtbaar is. De bladeren hebben 5-9(-11) nerven.

In de open pluim staan de takken met aartjes met bloemen. De onderste kroonkafjes (of lemma's) van de bloemen zijn 5-8 mm lang en hebben een kafnaald van 1/2 tot 4 mm lengte, die de voortzetting is van het middelste van de vijf nerven van het kroonkafje. Ze zijn groen van kleur maar kunnen rood tot paars aangelopen zijn; ze zijn kaal tot dicht en dan zeer kort behaard.

Rood zwenkgras is een waardplant voor de kleine argusvlinder, grote boswachter, voorjaarserebia, heivlinder en de boszandoog.

Allium ursinum
Daslook

plant uit de narcisfamilie (Amaryllidaceae). Het is in België en Nederland een vrij algemene soort die sinds 1950 is gelijk gebleven of toegenomen.

De ovale bladeren zijn 3–5 cm breed, donkergroen en parallelnervig.

De bloemen hebben zes witte bloemdekbladen en zijn in losse bolvormige schermen gegroepeerd. De plant bloeit van april tot juni, soms tot juli. Na juli verdwijnt het bovengrondse deel van de plant volledig en blijft enkel de ondergrondse bloembol over. De plant wordt 30–40 cm hoog. De plant groeit vaak in groepen. De bloem bevat zes meeldraden en een driedelige stamper. Deze zijn omgeven door zes breed ovale bloemdekbladen. De zaden zijn zwartbruin.

